

OMSORGSSVIGT ■ For patienterne
bør det på sygehusene gælde om
mere end blot at overleve.

Damen med lampen

ASKE MUNK

KOMMENTAR

TV 2S DOKUMENTAR »OPRÅB fra sygehuset« om problemerne i sundhedsvæsenet giver et rystende indblik i det underbemandede kaos, der synes at herske på landets hospitaler og sygehuse. En række undersøgelser, som er lavet i forbindelse med udsendelsen i samarbejde med Yngre Læger, Overlægeforeningen og Dansk Sygeplejeråd, dokumenterer således, at 40 procent af de adspurgte i løbet af det seneste år har oplevet, at travlhed og underbemanning har resulteret i en alvorlig utilsigtet hændelse, det vil sige en alvorlig fejl, som har bragt eller potentielt kan bringe patientens helbred eller liv i fare. Ni procent af lægerne og sygeplejerskerne mener ligefrem at have været i en situation, hvor disse bemandingsmæssige problemer er resulteret i patientens død.

Tallene er chokerende, ikke mindst fordi flere læger og sygeplejersker har fået at vide af ledelsen, at underbemanning og travlhed ikke kan anføres som årsag til en utilsigtet hændelse – i direkte modstrid med reglerne for den lovpligtige anmeldelse af utilsigtede hændelser. Hverdagen på de af landets sygehuse, der havde valgt at lukke kameraholdet ind, burde få danskerne til at se anderledes på de krav, der lød fra landets sygeplejersker, som med deres langvarige strejke gjorde opmærksom på deres håbløse løn- og arbejdsforhold.

DET ER IKKE svært ikke at se forhånelsen af dem som gerrige og pengegriske som en slags forræderi fra resten af samfundet, der ellers applauderede sundhedsmedarbejdernes uselviske og utrættelige indsats under covid-19-pandemien, men som glemte dem, så snart pandemien (i Danmark) aftog. Regeringen mener at have gjort sit ved at give sundhedsvæsenet »et markant løft« med 1,2 milliarder kroner til drift. Men regionerne havde faktisk bedt om næsten det dobbelte. Årsagen? Antallet af patienter er på knap ti år steget med 31 procent, mens personalet blot er forøget med to procent. En vanvittig produktivitetssvækkelse i en sektor, som i årevis har klaget over stress, nedslidning og manglende midler.

Det mest uhyggelige ved diskussionen om ressourcerne i sygehusvæsenet er imidlertid dens underliggende præmis: Vi diskuterer tilsyneladende kun, hvordan man undgår, at underbemanning og travlhed forværrer patienternes tilstand eller sårar koster dem livet. Men har aldeles glemt en af de vigtigste lektier fra den moderne sygeplejes ophavskvinde: Florence Nightingale. For godt nok er hun bedst kendt for at insistere på betydnngen af frisk luft og gode hygiejne-, bade- og toiletforhold, når det gjaldt helbreddelsen af patienterne under Krimkrigen i 1800-tallet. Men lige så vigtig for patienternes behandling og lægning var den menneskelige kontakt og opmærksomhed. De sårede soldater kaldte jo netop Nightingale for »Damen med lampen«, fordi hun om natten gik gennem lazareetterne med en lygte i hånden. For at tilse dem, forstås, men lige så meget for at lytte til, tale med og berolige dem.

TV 2s dokumentar – og enhver samtale med ansatte i sundhedssektoren – illustrerer desværre, at den del af sundhedsplejen i dag er en luksus, som der ikke har været råd til i lang tid.

FREDE VESTERGAARD

I januar 1980 kom en rapport fra det daværende Administrationsdepartement under Finansministeriet, som i lyset af den aktuelle uddannelsesdebat er værd at mindes. Rapporten *De fortsatte uddannelser* advarede om, at gymnasiefrekvensen var begyndt at løbe løbsk og skabe uddannelsesinflation, idet man nu skulle have studentereksamen til en række uddannelser, hvor det før ikke var et krav, fortæller hovedforfatteren til rapporten, Sven Scharling.

Der blev ikke lyttet til advarslen. Og efterfølgende faldt søgningen til erhvervsskolerne, som nu ses som et problem. Men ikke nok med det: Masseoptaget har også medført et fald i gymnasiets faglige niveau, lyder det fra Uffe Gravers Pedersen, tidligere gymnasirektor og tidligere direktør for Undervisningsministeriets gymnasieafdeling, der siden er nedlagt.

I dag er rapporten næsten glemt. Men det vigtigste ord, som Mette Frederiksen havde hørt på regeringens store konference »Fremtidens Danmark« i august, var »uddannelsessnobberi«. Hun sagde videre: »Det, der især står tilbage efter i dag, er manglen på faglært arbejdskraft.«

I 1980 var tonen fra socialdemokraterne en ganske anden, siger Sven Scharling. I 1979 stod Undervisningsministeriet for tur til at blive underkastet Administrationsdepartementets såkaldte turnusgennemgang. Scharling, der i 1966-67 havde været landsformand for Danske Gymnasieelevers Sammenslutning, kom som ung fuldmægtig med en idé, som blev godkendt længere oppe i systemet. Ideen var at analysere sammenhænge mellem de dele af uddannelsessystemet, som kom efter folkeskolen.

»Kræfter i uddannelsessystemet så en interesse i at sende eleverne ud i længere forløb end nødvendigt. Det tydeligste var 3. real, (nuværende 10. klasse), hvor det ikke var ualmindeligt, at folkeskolerne anbefalede, at man tog realeksamen inden gymnasiet.« Samtidig observerede Scharling, at realeksamen var blevet mindre værd, hvis man ville ind på mellem lange pædagog- eller sundhedsuddannelser.

»De var begyndt at give ansøgere med studentereksamen fortrin i adgangskravene. Man lagde således to ekstra år oven i uddannelsesforløbet, uden at der blev grebet ind fra Undervisningsministeriet. Hidtil havde man benævnt det fænomen, at studenter fik fortrin til optagelse på diverse mellemuddannelser, som 'gøgeungeeffekten', fordi de så ville fortrænge dem med mindre fine papirer som realeksamen. Vi kaldte det uddannelsesinflation i rapporten.«

Ingen var, siger Sven Scharling, opmærksom på den dynamiske effekt, det kunne få på gymnasiefrekvensen. Optaget steg fra ti procent i 1960 til over 25 i 1970 og til 35 procent i 1980. Nu kommer 74 procent i gymnasiet, inklusive de erhvervsgymnasiale htx og htx.

»Hvert nyt nøk opad i gymnasietilgangen satte gang i nye krav om en

UVENDING ■ Der kommer for mange i gymnasiet, siger regeringen. Men finansministeriet advarede allerede for 40 år siden mod tendensen.

Et fagligt forfald

studentereksamen i mellemuddannelserne, hvilket igen bevirkede en øget tilstrømning til gymnasiet. Vi fik også sat beløb på, og det var ikke småpenge. Og vi begyndte at kunne skimte, at det en dag ikke ville være ualmindeligt at tage en studentereksamen, inden man begyndte på en faglært uddannelse. Efterfølgende skete der også en måske overflødig akademisering af mellemuddannelserne,« mener han.

»IKKE MERE AKADEMISERING«

Det har den nuværende regering blik for. Da daværende uddannelsesminister Ane Halsboe-Jørgensen sidste år afviklede Læreruddannelseskommissionen, begrundede hun det med, at et højere ambitionsniveau for læreruddannelsen skal »ske gennem mere praksis, ikke ved mere akademisering«.

Da rapporten udkom i 1980, var Dorthe Bennedsen undervisningsminister, men det forlød, at den tidligere undervisningsminister Ritt Bjerregaard ekstra år oven i uddannelsesforløbet, uden at der blev grebet ind fra Undervisningsministeriet. Hidtil havde man benævnt det fænomen, at studenter fik fortrin til optagelse på diverse mellemuddannelser, som 'gøgeungeeffekten', fordi de så ville fortrænge dem med mindre fine papirer som realeksamen. Vi kaldte det uddannelsesinflation i rapporten.«

Ingen var, siger Sven Scharling, opmærksom på den dynamiske effekt, det kunne få på gymnasiefrekvensen. Optaget steg fra ti procent i 1960 til over 25 i 1970 og til 35 procent i 1980. Nu kommer 74 procent i gymnasiet, inklusive de erhvervsgymnasiale htx og htx.

»Hvert nyt nøk opad i gymnasietilgangen satte gang i nye krav om en

frafaldet, der i de senere år har ligget på 35-40 procent.«

DE LÆRDES TYRANNI

Uden at det var blevet besluttet politisk, fik vi altså gradvis en ny skolestruktur og som følge heraf en langt større søgning til universiteterne, end godt er – set i forhold til beskæftigelsesmulighederne for de mest populære uddannelser. Men det dæmmer for Socialdemokratiet, at der er noget galt med opfattelsen af begavelse og den prestige, der tillægges indlæring, mener Scharling.

indenrigs- og boligminister Kaare Dybvad Bek har skrevet om *De lærdes tyranni*, og udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye har skrevet bogen *Kloge hænder – et forsvær håndværk og faglighed*.

»En del af dem, der søger gymnasiet, ville få mere ud af mere praksisnær læring. Gymnasiet er ikke skabt til at være de sidste tre år af det almene skolesystem. Det går ud over en del elever i lighedsideologiens navn. Det bør gentænkes, om en række erhvervsuddannelser absolut forudsætter en studentereksamen. Er det strengt nødvendigt med to-tre års skoleopbevaring? Måske kunne man blot give dem et år længere. Måske kunne man overveje at akademisere de korte og mellem lange uddannelser mindre. Som det er, fortsætter uddannelsesinflationen nærmest i det uendelige. Jeg kan godt få medlidenhed med de unge, der føler, at det vil være bedst at tage en treårig ph.d.-uddannelse oven i kandidaten. Nogle af de arbejdsløse akademikere får hk-jobs. Altså endnu en gøgeungeeffekt. Det er synd, at rapportens advarsler ikke slog mere igennem dengang,« siger Sven Scharling.

At der ikke blev hørt og set som an-

befalet i 1980, har også haft store konsekvenser i form af »et fagligt og moralsk forfald i gymnasierne«.

Det mener Uffe Gravers Pedersen, rektor på Helsingør Gymnasium 1978-1986. I 1984 blev han tillige formand for en af Bertel Haarder nedsat arbejdsgruppe, der skulle kigge på gymnasiets fremtid, herunder tilgangen af elever. Uffe Gravers husker, at det konservative folketingsmedlem Eva Møller foreslog en grænse på 25 procent. Men i stedet fortsatte væksten.

I årene 2005-07 under den borgerlige regering kom der fire forskellige reformer. Selvejereformen, taxameterordningen, karakterreformen og selve gymnasiereformen. Og alle fire har medført et fald i det faglige niveau, siger Uffe Gravers Pedersen.

Selvejereordningen betyder en konkurrence om at få flest mulige ind i gymnasierne, så de ikke risikerer at blive nedlagt eller skulle fyre lærere. Derfor ser man ofte bort fra resultaterne fra folkeskolens afgangsprøver, der ellers viser, at 16-17 procent slutter med meget dårlige karakterer i dansk og matematik. Nogle af dem optages ikke desto mindre i gymnasiet. Taxameterordningen gør, at der skal meget til for ikke at lade elever bestå, for dropper en elev ud, mister skolen omkring 150.000 kroner. Det kan blandt andet koste afskedigelse af lærere eller nedlægning af valgfag. Så derfor lader man elever fortsætte, som simpelthen ikke klarer kravene,« siger den tidligere rektor.

ET PERVERST INCITAMENT

Ifølge Uffe Gravers er taxametret et pervers incitament, fordi et gymnasium straffes økonomisk, hvis det fastholder høje faglige krav, som ikke alle elever kan leve op til, eller hvis man vejleder fejlplacerede elever over i

En rapport i 1980 advarede om, at gymnasiefrekvensen var begyndt at løbe løbsk og skabe uddannelsesinflation. Elever på Aurehøj Gymnasium, 1982. Foto: Bo Amstrup, Scanpix.

andre uddannelser. Den samlede virkning bliver et lavere fagligt niveau, upålidelige eksamensresultater, svækkede moralske standarder og spild af offentlige midler, siger han.

Selvejereordningen og taxametersystemet har altså begge – ud over at medvirke til et fagligt forfald – bevirket et moralsk forfald, og det samme har karakterreformen. Den betyder, at der nu bliver givet mere end dobbelt så mange topkarakterer som under den gamle 13-skala. Man sænkede også beståelseskarakteren, så flere kommer igennem uden at dumpe.«

Gymnasiereformen fra 2005 sænkede også kravene, fortsætter Uffe Gravers. Blandt andet har fagpakkesystemet ført med sig, at kun fire procent af årgangen, der blev studenter i 2017, havde valgt tre sprogfag, hvor det før 2005 var 41 procent. Og man har ifølge det tidligere medlem af Matematikkommissionen, lektor Steen Laugesen Hansen, bevidst sænket kravene til at bestå studentereksamen i matematik på B-niveau fra 40 procent rigtige svar til 20 procent. Det har sænket studenternes studiekompetence, som de højere læreanstalter da også klager over. Ikke mindst på de matematiske og naturvidenskabelige uddannelser.

Ifølge Uffe Gravers er politikerne blevet ofre for deres egen succes med at få flest muligt i gymnasiet. Dermed er der i sagens natur færre, der vil søge mod de faglige uddannelser efter folkeskolen. »Man kan undre sig over, at det nuværende regeringsparti for to-tre år siden insisterede på, at en afgangskarakter fra folkeskolen på to i dansk og matematik skulle være nok til at komme i gymnasiet, når den nu – fornuftigt nok – prioriterer de faglige erhvervsuddannelser så kraftigt,« siger han.

»Det ville være dejligt, hvis gymnasiet igen kunne blive en uddannelse for elever, der reelt er egnede og interesseret i en boglig uddannelse. Et gymnasium med et højt fagligt niveau kan ikke virkeliggøres med 74 procent af de unge i en gymnasial uddannelse, og det er heller ikke en hensigtsmæssig fordeling mellem de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne. Som det er nu, er der for mange elever med motivations- og koncentrationsproblemer, men med gode forudsætninger for at sænke det faglige niveau for dem selv og deres klassekammerater,« forklarer han.

Snart 42 år efter rapporten udkom, sagde professor Nina Smith, formand for regeringens Kommission for 2. generationsreformer (for øget arbejdsudbud, *red.*), for nylig til Børsen, at Kommissionen overvejer, om nogle unge i folkeskolens ældste klasser vil have gavn af et udskolingstilbud, som er meget mindre bogligt, med færre fag og meget mere praktisk. Og om det bør være en alternativ adgangsbillet til nogle af ungdomsuddannelserne.

UGENS TAL

294

Den samlede gæld for det danske jordbrug er for 2020 opgjort til 294 milliarder kroner, og gælden er derfor for første gang i mange år under 300 milliarder kroner. Gælden er blevet mindre de seneste fire år i træk, idet den i 2016 udgjorde omkring 350 milliarder kroner. Nedgangen afspejler blandt andet, at 2020 var et økonomisk godt år for både landbrug og gartneri med mulighed for større afdrag. Både lavere gæld og lidt lavere betalt rente gjorde, at jordbrugets samlede renteudgifter faldt til 5,5 milliarder kroner i 2020. Det er cirka halvt så meget som i 2010. fv

FODNOTEPOLITIK

Truede arter

PÅ den politiske rødliste, som registrerer udsletningstruede arter, har et nyt politisk dyr meldt sin mulige ankomst: socialdemokraten. Ikke på landsplan, bevares, men dog i den store biotop Københavns Kommune.

I en meningsmåling udarbejdet af Epinion for Altinget noteres Socialdemokratiet for en opbakning på blot 20,6 procent. Dermed passerer partiet og spidskandidat Sophie Hæstorp Andersen mageligt af Enhedslisten og Line Barfoed, som 22,4 procent af de københavnske vælgere foretrækker ved de kommunale valg 16. november. Hovedstadens borgerlighed har det heller ikke godt. Alle blå kræfter lagt sammen nyder opbakning fra 28,6 procent. Storebror blandt de blå er Konservative med godt ti procent.

I bunden er Alternativet krympet til at være lige så små som Dansk Folkeparti. Anderledes udtrykt er liste O lige så stor som liste Å. 2,3 procent bliver det. Men rolig nu, det er jo kun en måling, og institutterne plejer at ramme skævt, når det gælder København. dis

Hovsakandidat

NYE Borgerlige er kommet til at have en kandidat på listen til kommunalvalget, som ifølge Berlingske på sociale medier har meldt sig klar til at dræbe en muslim eller to.

Kandidaten er fra Halsnæs Kommune, og man kan ikke nå at pille hans navn af stemmesedlerne, men partiet har ikke overraskende lagt luft til affæren. Den lokale formand, Karl Andersen, meddeler avisen, at man er chokeret, og at »det

Ungdommen får nogle forkerte associationer til ordet Fanny.

Høringssvar til planerne om at opkalde en plads i Sydhavnen i København efter politiker og fagforeningsmennesket Fanny Jensen. Man er bekymret for de mere folkelige biklange, navnet har på engelsk. I Berlingske.

er slet ikke vores dna«. Heller ikke eks-kandidatens, han har fortrudt.

Man har for en sikkerheds skyld også samlet partiets hovedbestyrelse og ekskluderet manden med det afvigende politiske dna. Manden vil blive bedt om at tage sine valgplakater ned, og hovedbestyrelsen anmoder medlemmer og såkaldte shareholders om ikke at sætte kryds ved ham. dis

Men I lovede

VENSTRES sundhedsordfører, Martin Geertsen, betegner det som »en helt vild melding«, at sundhedsminister Magnus Heunicke truer med nye coronarestriktioner. Truslen er afleveret i lyset af stigende smittetal og omvendt ringe vaccinepræstationer her og hisset.

»Vi er blevet lovet – også fra sundheds-

myndighedernes side – at når vi havde fået vaccinerne kørt ud over rampen, så slap vi af med restriktioner og nedlukninger,« anfører Geertsen ifølge TV 2.

Også andre sundhedsordførere stiller sig ifølge Ekstra Bladet skeptiske an over for ideen om at åbne for nye restriktioner. Mest imod, bortset fra Geertsen, er nok Nye Borgerliges Lars Boje Mathiesen: »Regeringen skal stoppe sig selv. Det er fuldstændig grotesk at se, hvordan en minister spiller befolkningen ud mod hinanden.«

Selv Enhedslisten, som ellers med stolthed bærer bekymringspokalen, afviser ministeren, fastslår sundhedsordfører Peder Hvelplund:

»Jeg er helt tryk ved, at vi har nedklassificeret corona til ikke-samfundsskadelig sygdom, og jeg ser ikke noget i tallene, der giver anledning til bekymring.« dis